

Volume 2, Issue 2(15), 2023

Journal of Physics and Technology Education

<https://phys-tech.jdpu.uz/>

Chief Editor:

Sharipov Shavkat Safarovich

Doctor of pedagogy, Professor, Rector of Jizzakh
State Pedagogical University, Uzbekistan

Deputy Chief Editor:

Sodikov Khamid Makhmudovich

The Dean of the Faculty of Physics and
Technological Education, dotsent

Orishev Jamshid Bahodirovich

Teacher of Jizzakh State Pedagogical University,
Uzbekistan

Members of the editorial board:

Ubaydullaev Sadulla, dotsent

Ismailov Tuychi Djabbarovich, dotsent

Kholmatov Pardaboy Karabaevich, dotsent

Umarov Rakhim Tojievich, dotsent

Murtazaev Melibek Zakirovich, dotsent

Abduraimov Sherali Saidkarimovich, dotsent

Taylanov Nizom, senior teacher

Tagaev Khojamberdi, senior teacher

Tugalov Farkhod Karshibayevich, PhD

Alibaev Turgun Chindalievich, PhD

Yusupov Mukhammad Makhmudovich, PhD

Kurbonov Nuriddin Yaxyakulovich, PhD

Irmatov Fozil Muminovich, PhD

Editorial Representative:

Jamshid Orishev

Phone: +998974840479

e-mail:

jamshidorishev@gmail.com

**ONLINE ELECTRONIK
JOURNAL**

“Fizika va texnologik ta’lim” jurnali

**Журнал “Физико-
технологического образование”**

**“Journal of Physics and Technology
Education”**

Indexed By:

Publihed By:

<https://phys-tech.jdpu.uz/>
Jizzakh State Pedagogical
University, Uzbekistan

Nashr kuni: 2023-04-25

УДС: 539.42.38

ТАЛАБАЛАРДА ЭКОЛОГИК БИЛИМЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВОСИТАЛАРИ

*Тайланов Низом Абдураззакович, Ёрозов Абдухолиқ Нурмаматович,
Зокиров Мамажон*

Жиззах давлат педагогика университети

e-mail: taylanov@yandex.ru

Аннотация. Биз билганимиздек, болалар ёшлигида атрофидаги дунёга сезgir ва у билан яқин алоқада бўлади. Бола ўсиб улгайган сари бу алоқани йўқотиб боради, ва атроф муҳитга мослашиб боради. Шунинг учун болада унинг атрофидаги дунёни тушуниши ва унга ғамхўрлик қилиш зарурлигини шакллантириши муҳимдир. Бу, айниқса, мактабларда самарали.

Калит сўзлар: когнитив фаолият, амалий усуллар, моделиштириши объекти, моделиштириши

Формирования экологических мировоззрений студентов

Аннотация. Как мы знаем, дети чувствителен к окружающему миру и находится в тесном контакте с ним, особенно в молодом возрасте. По мере взросления ребенок теряет эту связь, приобретая привычки общества потребления. Поэтому важно сформировать у ребенка представление об окружающем мире и потребность заботиться о нем. Это особенно эффективно в школах.

Ключевые слова: познавательная деятельность, практические методы, объект моделирования, моделирование

Formation of student knowledge on ecology

Abstract. As we know that the children is sensitive to the world around his and is in close contact with it, especially at a young age. As he grows up, the child loses this connection, acquiring the habits of the consumer society. It is therefore important to form in the child an understanding of the world around him and the need to care for him. This is especially effective in schools.

Key words: cognitive activity, practical methods, object of modeling, modeling

КИРИШ

Инсон ҳаётининг сифатини белгиловчи атроф-муҳитнинг ҳозирги ҳолати инсоннинг иқтисодий фаолияти билан бевосита боғлиқ бўлиб, бу кўп ҳолларда экологик вазиятнинг ёмонлашишига олиб келади. Шундай қилиб, экологик офатлар сони тобора ортиб бораётган шароитда инсониятнинг ҳавфсиз яшаши муаммосини ҳал қилиш учун экология соҳасидаги билимларни шакллантириш ниҳоятда зарурдир.

Илмий адабиётлар таҳлили шуни кўрсатдики, талабаларнинг экологик хавфсизлиги ҳақидаги билимларини шакллантириш самарадорлиги маълум шартларга риоя қилишга боғлиқ:

1. Ўқувчиларда ўқув материали мазмунини ўзлаштиришга қизиқишларини шакллантириш зарур; экологик ва ҳудудий йўналтирилган ўқув материаллари мазмунини аниқ режалаштиришни амалга ошириш;

2. Дарс ишланмаларида ўқувчиларнинг ёш хусусиятларини ҳисобга олиш;

3. Ўқувчиларнинг ўқув материални ўзлаштириш жараёнида фаоллигини оширадиган усул ва усуллардан изчил ва тизимли фойдаланиш;

4. Минтақанинг экологик муаммолари бўйича дарслар ва синфдан ташқари машғулотлар ўтказиш.

НАТИЖАЛАР ВА МУҲОКАМАЛАР

“Экология асослари” курсида экологияга оид билимларни шакллантириш самарадорлигини анкета усули ёрдамида ўрганиш шуни кўрсатдики, бу курсда атроф-муҳит муаммоларининг реал ҳолати ҳақидаги фикрлар энг муҳим ва глобал экологик муаммоларга қаратилиши зарур. Масалан, ўқувчилар томонидан атроф-муҳитнинг ифлосланиши энг муҳим муаммо сифатида таснифланган бўлса, ер ва табиий ресурслардан оқилona фойдаланиш кам кўрсатилганлиги табиат ва инсон ўртасидаги муносабатлар ҳақидаги билимларнинг етарлича шаклланмаганлигини кўрсатиши мумкин. Экологик тушунчаларни шакллантириш ва ривожлантириш жараёнининг муҳим шarti визуал равшанлик устунлиги билан оғзаки, визуал ва амалий ўқитиш усулларида, шунингдек, маълум бир нарсани тавсифловчи виртуал вазиятни ифодалаш учун сунъий равишда яратилиши мумкин бўлган мултимедиа дастурларидан комплекс фойдаланиш ҳисобланади. Экологик муаммо. Экология фанини ўқитиш самарадорлигини ошириш учун ўқувчиларнинг фаол бўлиши учун шароит яратиш керак. Фаол ўқитиш усуллариининг ўзига хос хусусияти шундаки, улар экологик муаммолар ва таҳдидларни моделлаштиришнинг турли шаклларида фойдаланишни рағбатлантиради, уларнинг ечимларини экологик хавфсизлик доирасида излайди ва бу ёндашув ўқувчиларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантиришга олиб келади. Экологик таълим дарсларининг бир қисми сифатида турли хил интерактив шакллар, муаммоли таълим, шунингдек, дастурлаштирилган технологияларга асосланган ўйин технологияларидан фойдаланиш мумкин.

Табиатга хурмат, экология бўйича билим ва кўникмаларни муваффақиятли шакллантириш талабалар томонидан муаммоли вазиятларни ҳал қилиш жараёнида амалга оширилиши мумкин. Муаммоли вазият - бу муайян ечимлар мақсадга олиб келмаса, кейин одам янги ёндашувларни излашга мажбур бўлганда, инсоннинг интеллектуал қийинлиги. Шундай қилиб, муаммоли вазият - бу аллақачон шаклланган билим ва янги ҳодисаларни қандай тушунтиришни билмаслик ўртасидаги зиддият. Бу қийинчилик билиш заруратининг шартидир.

Экология - табиий муҳитни ва инсон ҳаётий манфаатларини ҳўжалик ва бошқа фаолиятнинг мумкин бўлган салбий оқибатларидан, табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлар ва уларнинг оқибатларидан муҳофаза қилиш ҳолати. Экологик маданият - бу атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги экологик билим, кўникма ва малакалар, экологик онгли фаолият ва инсоннинг табиий ва ижтимоий-маданий муҳитга зарар этказмайдиган хатти-ҳаракатлари йиғиндисидир. Ўқувчиларни экологик тарбия ва тарбиялаш, уларнинг экологик маданиятини шакллантириш, педагогик таъминлаш бўйича мактаб таълим жараёнининг янгича ёндашув ва услубларини ишлаб чиқиш долзарб масала ҳисобланади.

ХУЛОСА

Экспериментал тадқиқотнинг мақсади ёш ўқувчида экологик хавфсизлик маданиятининг таркибий қисмларини шакллантиришга ёрдам берадиган педагогик самарали парваришни аниқлаш, унинг шаклланиши даражасини баҳолаш эди. Мақсадга мувофиқ, экологик хавфсизлик маданиятини, жумладан, дарсларнинг янги ўйин шакллари шакллантириш бўйича ўқув дастури ишлаб чиқилди; бошланғич мактаб ёшидаги болалар учун синфда экологик хавфсизлик маданияти таркибий қисмларини шакллантириш диагностикаси ўтказилди.

АДАБИЁТЛАР

1. Богданова Э.П . Бошланғич мактаб ёшидаги болаларда экологик компетентсияни шакллантириш. Фан ва таълимнинг замонавий муаммолари. - 2012. - № 5.
2. Несговорова Н.П. Ўқитувчиларнинг экологик таълимни амалга оширишга тайёрлиги таҳлилидан. Очик таълим. - М., 2007. - № 1. - С. 75-78.